

De mededelingsplicht van de burger tegenover het O.C.M.W. en de sanktie van terugvordering

Johan Durnez

§ 1. Inleiding

Artikel 60, § 1 van de O.C.M.W.-wet bestaat uit twee delen waarvan het eerste handelt over de mogelijkheid om over te gaan tot een sociaal onderzoek en het tweede zegt dat de betrokkene verplicht is om aan het O.C.M.W. de nodige inlichtingen aangaande zijn toestand over te maken (1).

Deze twee leden schijnen mekaar goed aan te vullen, want wat de steunaanvrager of de verkrijger niet vertelt zal het sociaal onderzoek wel uitwijzen, om zo te komen tot de meest aangepaste steunverlening. Maar men mag hierbij niet vergeten dat de klemtoon bij de betrokkene ligt, die moet instaan voor de gegevens welke hij bekendmaakt (2).

Tevens dient dit artikel in verband gebracht te worden met artikel 98, § 2 lid 2 van dezelfde wet. Men wenst hiermee te voorkomen dat de goede werking van het O.C.M.W. zou belemmerd worden door een overlast van onjuiste, valse en onvolledige verklaringen, welke vrijwillig of onvrijwillig, verstrekt worden ten einde een bepaalde toestand te verbergen.

Hieruit blijkt dat de opdracht, tot het geven van informatie aan het O.C.M.W., de betrokkene werd opgelegd om enerzijds de gegevens meer betrouwbaar te maken en hierdoor de dienstverlening te vereenvoudigen en te versnellen, en om anderzijds de hulp zelf meer aangepast te maken aan de reële noden van de begunstigde. Daarbij komt nog dat de O.C.M.W.'s slechts een passende tussenkomst wensen te verlenen en zij er niet aan denken om de rechthebbende een bepaalde stand te verschaffen. Evenmin mogen zij zomaar de overheidsgelden verkwanselen (3).

Indien de betrokkene zijn verplichting om aan het O.C.M.W. de nodige inlichtingen of wijzigingen over te maken niet nakomt, hetgeen kan blijken uit het resultaat van een sociaal onderzoek, dan wordt het O.C.M.W., bij

(1) Vooreerst dienen wij nog even te wijzen op het parallellisme dat er bestaat tussen art. 60 § 1 lid 2 en art. 7 § 2 van de wet van 7 augustus 1974 betreffende het bestaansminimum.

(2) QUISTHOUDT, C., De wettelijke opdrachten van het O.C.M.W., een gewaarborgd recht op maatschappelijke dienstverlening, *Gids op maatschappelijk gebied*, 1977, nr. 6/7, 537.

(3) *Ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, V.B.S.G., Brussel, 1978, 33; LEMMENS, J., Gemeente en O.C.M.W.: Partner of mededinger, *Gemeente en provincie*, 1980, 8.

kwade trouw, in staat gesteld om krachtens art. 98, § 2 lid 2 het geheel van de kosten van de maatschappelijke dienstverlening terug te vorderen, en dit ongeacht de financiële toestand van de betrokkene.

Omwille van de strengheid van deze bepaling en het preventief karakter dat men haar wenst te geven (4), ontstaat er aldus een vermoeden dat de inlichtingen die de burgers het O.C.M.W. voorleggen juist en volledig zijn.

§ 2. Wanneer moet de rechthebbende aan zijn mededelingsplicht voldoen ?

Uit art. 60, § 1 lid 2 volgt dat de informatieplicht zich situeert op twee verschillende tijdstippen of perioden : bij de aanvang van de hulpverlening en tijdens de hulpverlening.

A. Bij de aanvraag

1. Wanneer de konkrete, feitelijke situatie van de aanvrager bepalend is voor het vastleggen van de meest passende materiële of immateriële hulp (5), dan dient de aanvrager deze toestand ook kenbaar te maken wanneer hij zijn recht op maatschappelijke dienstverlening tracht af te dwingen (6). Dit betekent dat men geen aanvraag kan doen voordat de feiten zich hebben voorgedaan.

In een bepaald geval ging het om een persoon die in een instelling was opgenomen en die wenste te weten of het O.C.M.W. bepaalde kosten ten laste zou nemen na zijn ontslag uit de instelling. Het O.C.M.W. had terecht beslist dat alleen tussenkomst zou verleend worden als het gezin op het ogenblik van de behoefte aan hulp, niet over voldoende inkomsten beschikte. Daar niemand kan zeggen of dat al dan niet het geval zou zijn was de vraag voorbarig (7).

Het is voor het O.C.M.W. onmogelijk te bepalen in welke omstandigheden iemand recht heeft op maatschappelijke dienstverlening in de toekomst, daar het zich moet baseren op de konkrete situatie van de aanvrager. Men kan enkel steunen op zeer algemene beginselen en basisrichtlijnen welke onvoldoende zijn om aan de betrokkene een houvast te geven. Dit zou vermeden kunnen worden wanneer de O.C.M.W.'s meer (openbaar) gebruik maken van barema's. Maar dan verandert men ook de basisopvatting van de O.C.M.W.-wet, welke vooral nadruk legt op de selectieve hulpverlening in functie van het welzijn van iedere persoon afzonderlijk. Hieraan zijn moeilijk uniforme richtlijnen vast te koppelen (8). Meestal worden de inkomsten en de uitgaven van de uitvrager begroot

(4) *Parl. Hand., Kamer*, 6 juli 1976, 4966.

(5) QUISTHOUDT, C., Enige rechtspraak inzake bestaansminimum en sociale dienstverlening, *Kontakten*, 1978, nr. 4, 31.

(6) Art. 1 lid 1 en art. 5 O.C.M.W.-wet.

(7) AN., 1 maart 1978; *Provinciale ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, 1979, Brussel, V.B.S.G., 15.

(8) *Provinciale ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, anno 1979, Brussel, V.B.S.G., 27 en anno 1978, 49; BERGER, J.M., *Le défi des C.P.A.S.*, Brussel, 1978, 97.

om dan de meest passende hulp te verlenen rekening houdend met de rechtmatige noden (9).

2. Uiteraard moeten de gewenste gegevens betreffende de toestand van de betrokkene eerst door hemzelf verstrekt worden alvorens het centrum zich kan uitspreken over de toe te kennen hulp.

- AN, 2 februari 1979.

Het O.C.M.W. had de verzoeker om inlichtingen gevraagd, welke noodzakelijk zijn voor de behandeling en de bespreking van de aanvraag. Aangezien het O.C.M.W. nog niet in het bezit was gesteld van deze inlichtingen, kon het ten aanzien van de aanvraag tot hulp nog geen beslissing treffen. Zodoende is een beroep dat gefundeerd is op het steeds uitstellen en het uitblijven van een beslissing van het O.C.M.W. ongegrond, daar de verzoeker zelf in gebreke is gebleven. Terecht beslist de beroepskamer dan ook dat de verzoeker eerst de nodige informatie dient te verstrekken.

3. Omwille van de devolutieve werking van het beroep bij de beroepskamer, blijft de informatieplicht gelden tot op het ogenblik van de beslissing van de beroepskamer, wanneer deze uitspraak doet over een beslissing van het O.C.M.W. betreffende een gehele of gedeeltelijke weigering van een aanvraag tot het bekomen van steun (10).

B. Tijdens de hulpverlening

1. Om aan de mededelingsplicht te voldoen, volstaat het niet dat de betrokkene een antwoord gegeven heeft op de aan hem gestelde vragen. De rechthebbende moet immers steeds zelf het initiatief nemen.

In een systeem van spontane aangifte rekent men op zijn medewerking. Maar sommigen vertrouwen erop dat het O.C.M.W. wel verwittigd zal worden (bv. : omdat men begeleid wordt of omdat men steun ontvangt van een of andere overheidsinstelling). En anderen durven het O.C.M.W. niet in te lichten aangaande hun verbeterde situatie omdat dit hen terug zou leiden naar het O.C.M.W. met nieuwe problemen (11).

Doch ook tijdens de hulpverlening is de rechthebbende verplicht om het O.C.M.W. te informeren over de wijzigingen in zijn toestand die een weerslag kunnen hebben op de aan hem verleende steun.

2. Ter illustratie volgen nu enkele beslissingen van de beroepskamer :

— OV., 23 april 1979 :

De betrokken vroeg het O.C.M.W. om dringende hulp teneinde de deurwaarder te kunnen betalen. Dit werd hem geweigerd.

(9) QUISTHOUDT, C., Enige rechtspraktijk inzake bestaansminimum en sociale dienstverlening, *Kontakten*, 1978, nr.4, 31; *Provinciale ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s* 1979, 23 e.v.

(10) R.v.St., 12 december 1979, onuitg., geciteerd door BERGER, J.M., Arresten van de R.v.St. inzake beroepen tot nietigverklaringen van beslissingen van de beroepskamers — Overzicht en besluitvorming, *Gem.*, 1980, 204.

(11) Brussel, 5 april 1979, *R.W.*, 1979-1980, 1260 e.v. : «Overwegende dat B. aanvoert dat zij niet over de nodige middelen beschikt om de gevorderde bedragen te betalen en dat, indien zij hiertoe zou veroordeeld worden, zij in een toestand zou gebracht worden, die haar zou verplichten zelf een beroep te doen op het O.C.M.W.». Het O.C.M.W. verhaalde de kosten voor de opvoeding en onderhoud, gemaakt ten voordele van de kinderen van beroepster, op haar en haar bijzit. Zie ook WV., 28 maart 1979, *Gem.*, 1979, 193.

«Het gezin van appellant ontving daarenboven circa 90.000fr. achterstallige bedragen aan kinderbijslag. Hierover werd geen woord gerept, alhoewel het betrokken gezin goed wist dat het uit dien hoofde voorschotten had ontvangen van het O.C.M.W., welke bij de regularisatie door de Kas voor Gezinsvergoedingen gehouden was terug te betalen. Integendeel, op ... zou verzoeker nog 10.000fr. voorschot op de kinderbijslag hebben gevraagd.»

«Het O.C.M.W. meent derhalve elke verdere tussenkomst te moeten stopzetten, aangezien de betrokkene in strijd met art. 60, § 1 van de wet van 8 juli 1976, nagelaten heeft ...»

De beroepskamer bevestigt de beslissing van het O.C.M.W. wat betreft de weigering om nog verdere voorschotten te verlenen en om de deurwaarder te betalen, maar gelast tevens het betrokken centrum een inventaris op te maken van de schulden en de lasten van het gezin, teneinde aan de hand van de uitslag hiervan na te gaan of een verdere hulpverlening al dan niet noodzakelijk is, in toepassing van art. 60, § 4 van voornoemde wet.

— LI., 17 juli 1979

Een gepensioneerd echtpaar had nagelaten het O.C.M.W. spontaan in te lichten dat hun pensioen verhoogd was. Nochtans was deze verhoging tot stand gekomen met medewerking van de sociale dienst van het O.C.M.W., die hen geholpen had om een regularisatie van het pensioen van een gemengde loopbaan te bekomen. Het O.C.M.W. stelde deze verhoging nadien vast bij een controle bij de R.R.O.P.

De beroepskamer beschouwt het beroep als ongegrond en dit niet alleen op basis van een schending van de informatieplicht, maar zeer zeker ook omdat het centrum aan haar taak voldeed om de meest passende hulp te verlenen. Terwijl het pensioen merkkelijk was verhoogd, moesten zij slechts een klein bedrag verliezen.

Men kan zich afvragen of de betrokkenen in hun vertrouwen ten aanzien van het O.C.M.W. niet geschokt worden wanneer het Centrum, ondanks de begeleiding en het op de hoogte zijn van de situatie, van de betrokkene nog eens een formele verklaring eist. De mededelingsplicht dient o.i. te vervallen wanneer het O.C.M.W. een degelijke begeleiding verzekert.

Ook hier geldt, dat de verzoeker alle nuttige inlichtingen verschaft aan de beroepskamer tot op het tijdstip van de deliberatie, zodat zij in staat gesteld wordt zich een juist oordeel te vormen over de situatie van de verzoeker.

3. Nadat de beroepskamer aan de betrokkene een bepaalde steun heeft toegekend en het O.C.M.W. deze verleent, is de betrokkene nog steeds gehouden de wijzigingen in zijn toestand te melden, in zoverre deze een weerslag kunnen hebben op de aan hem verleende steun.

— HE., 17 maart 1980

Nadat de beroepskamer haar steun had toegekend omwille van haar ziekelijke toestand en omdat zij alleenstaand is, blijkt later uit een onderzoek van het O.C.M.W. dat zij met een man samenleeft, die over voldoende financiële middelen beschikt. Het O.C.M.W. zet onmiddellijk de hulpverlening stop, hetgeen vervolgens bevestigd wordt door de beroepskamer.

Daarenboven kan de beroepskamer overgaan tot een herziening van haar in kracht van gewijsde getreden beslissing, wanneer het bewezen is dat er een nieuw feit ontdekt werd sinds de vorige uitspraak (12).

(12) Art. 26 van het K.B. van 9 maart 1977 betreffende de beroepskamers (het nieuwe feit dient zich voor de uitspraak te hebben voorgedaan).

§ 3. Welke informatie moet men geven?

a. De betrokkene moet alle inlichtingen geven betreffende zijn toestand, in zoverre deze noodzakelijk of nuttig kunnen zijn voor een concrete behandeling van zijn geval.

In hetgeen volgt hebben we ons beperkt tot enkele bijzondere aspecten van de mededelingsplicht.

b. Uit de volgende arresten blijkt dat men al zijn bestaansmiddelen moet bekend maken.

— AN., 8 december 1978:

Het O.C.M.W. besloot geen hulp te geven omdat de betrokkene nagelaten had het centrum op de hoogte te brengen dat hij inkomsten heeft als uitbater van een café en hij betalingen heeft gedaan om zijn schulden te vereffenen, terwijl hij officieel geen inkomen had. De beroepskamer bevestigde deze beslissing.

— LI., 17 juli 1979:

Het O.C.M.W. vordert de voorschotten op de achterstallige kinderbijslagen terug wanneer verzoekster deze ontvangen zal hebben, omdat uit een vergelijking van de inkomsten met de uitgaven is gebleken dat zij ongetwijfeld ongekekende inkomsten heeft.

«Overwegende dat eveneens uit het onderzoek is gebleken dat ook voor het ogenblik van de herziening van de steun, de uitgaven de inkomsten overtreffen terwijl bij de bedragen niet zijn meegerekend de kosten van voeding, kleding, medische kosten en onderhoudskosten van de wagen, zodat zij moet beschikken over ongekekende inkomsten.»

De beroepskamer wijst haar verzoek als ongegrond af.

— BN., 27 maart 1980:

«Overwegende dat de beroepskamer van oordeel is dat, gelet op het feit dat de beroepster bepaalde inkomsten opzettelijk niet bekend maakte (een uitkering van het Fonds tot vergoeding bij sluiting van een onderneming) en desalniettemin steun vroeg aan het O.C.M.W. te Asse, er geen aanleiding bestaat om in te gaan op het verzoek van de verzoekster tot het bekomen van een financiële tegemoetkoming, dat het beroep derhalve ongegrond is.»

— AN., 17 juni 1980:

«De beroepskamer is van oordeel dat zolang verzoeker geen gegevens verstrekt over de steun die zij in feite ontvangt van haar dochter en over de mogelijkheid tot steunverlening van haar dochter, het haar niet mogelijk is de eventuele ongegrondheid van de beslissing van ... van het O.C.M.W. van Deurne te onderzoeken.»

Men dient dus in de praktijk niet alleen zijn eigen inkomsten bekend te maken maar ook deze van de andere gezinsleden, van de mogelijke onderhoudsplichtigen en van de persoon met wie men eventueel samenleeft (13).

Het is dus belangrijk dat voor het goede verloop van de hulpverlening, de betrokkene er zich van bewust is dat hij al zijn bestaansmiddelen kenbaar moet maken.

Sommige O.C.M.W.'s kennen vrijstellingen toe wat betreft de berekening van de inkomsten (14).

(13) LI., 24 april 1979 (zie § 3 g).

(14) Zo kan bv. een gedeelte van het loon van een mindervalide vrijgesteld worden of wordt er met de frontstreeprenten geen rekening gehouden in bepaalde O.C.M.W.'s. Wat betreft het bestaansminimum, worden eveneens alle bestaansmiddelen in rekening gebracht op het uit te keren minimum-inkomen, maar er is een vrijgesteld inkomen en er worden sommige vormen van inkomen uitdrukkelijk niet meegeteld (art. 5, bestaansminimumwet en art. 12 K.B. 30 oktober 1974).

c. Het komt wel eens voor dat bepaalde rechthebbenden naast hun normaal inkomen ook nog een kleine bijverdienste hebben, dat dan in tegenstelling tot hun normaal inkomen niet aangegeven wordt. Dikwijls is ook de opbrengst ervan slechts occasioneel en niet zo gemakkelijk raambaar. Men mag echter nooit vergeten om zo volledig mogelijk het inkomen aan te geven want het O.C.M.W. dient streng te zijn bij de beoordeling van een aanvraag indien er opzettelijk bepaalde gegevens verzwegen worden (15).

— AN., 11 mei 1979:

Verzoekster had advertenties geplaatst in een krant als toekomstvoorspelster; haar inkomsten hieruit zijn niet duidelijk.

— BN., 14 maart 1980:

Verzoekster helpt af en toe in een restaurant, zonder loon beweert zij. Maar iemand met een financieel benarde situatie wordt geacht niet gratis te werken. Men beschouwde het als zwart werk waarvan de inkomsten niet duidelijk zijn. Tevens beschuldigde men haar nog van prostitutie, maar dit kon men niet op voldoende wijze vaststellen.

d. Wanneer men al zijn bestaansmiddelen onmiddellijk moet mededelen, is dit niet meteen noodzakelijk voor de uitgaven; maar men moet wel bewijzen dat men in nood verkeert, hetzij permanent, hetzij occasioneel, zonder dat men, daarbij nog behoeftig dient te zijn (16).

— LL., 14 februari 1978:

Verzoekster had aan het O.C.M.W. een terugvorderbaar voorschot gevraagd op haar overlevingspensioen teneinde een welbepaalde schuld te kunnen voldoen. Het centrum ging hiermee akkoord. Nochtans gaat zij tegen deze beslissing in beroep. Ter zitting van de beroepkamer vertelt zij nog andere schulden te hebben dan diegene die zij voordien bij het onderzoek van deze zaak aan het O.C.M.W. heeft medegedeeld.

«Overwegende dat de beroepkamer het niet wenselijk acht het O.C.M.W. een verplichting op te leggen waarover het zich nog niet heeft kunnen uitspreken wegens het gebrek aan volledige inlichtingen vanwege de verzoeker.»

De beroepkamer bevestigt de bestreden beslissing daar het de verzoekster nog steeds vrijstaat een nieuwe steunaanvraag in te dienen.

Uit dit arrest blijkt duidelijk dat het in het belang van de betrokkene is dat hij niet alleen de noodzakelijke informatie geeft, maar ook alle andere nuttige inlichtingen, die zijn situatie nader omschrijven. Nochtans is het reeds voldoende dat men één bepaalde schuld bewijst (bv. een vervallen wissel), ondanks het feit dat men nog verschillende andere uitstaande schulden heeft; uiteraard mag men niet vergeten al de inkomsten te vermelden, zoals hoger aangetoond werd.

Art. 60, § 1 lid 2 zegt echter duidelijk dat de betrokkene «elke nuttige inlichting» moet geven. Het voorschrift heeft dan ook het niet te ontkennen voordeel de aanvrager erop te wijzen dat hij het best alle nuttige inlichtingen meteen verleent om verdere moeilijkheden uit de weg te gaan.

(15) Men kan zich afvragen of dit niet remmend werkt op de mogelijkheden tot zelfontplooiing van de betrokkenen.

(16) SENAEVE, P., De organieke wet van 8 juli 1976 betreffende O.C.M.W.'s, *R.W.*, 1976-1977, 1198; QUISTHOUDT, C., De wettelijke opdrachten van de O.C.M.W.'s een gewaarborgd recht op de maatschappelijke dienstverlening, *de Gids op Maatschappelijk Gebied*, 1977, 526.

Maar het lijkt me aanvaardbaar dat in een situatie waar bepaalde feiten op zich reeds de toestand determineren, er vanwege de betrokkene niet geëist wordt dat hij nog alle andere gegevens zou mededelen.

Uiteraard is het zo dat het O.C.M.W. bij het verwerven en het verwerken van de inlichtingen bepaalde grenzen van diskretie en redelijkheid niet mag overschrijden. Men mag de betrokkene zijn recht op een beetje privacy niet geheel ontnemen. Anderzijds moet de rechthebbende er zich van bewust zijn dat de maatschappelijk werker zijn vertrouwensman is aan wie hij het liefst alles vertelt. Hij is immers de figuur die krachtens een algemene opdracht van het O.C.M.W. en krachtens zijn eigen beroepsdeontologie aan de kant van de hulpaanvrager staat. De gegevens die hij verwerft binnen een vertrouwensrelatie zijn gedekt door het beroepsgeheim (17). Het is evident dat niet altijd al deze inlichtingen noodzakelijk zijn om de beslissing van de raadsleden van het O.C.M.W. te ondersteunen. De maatschappelijke werker dient in het doorspelen van de verkregen informatie met de nodige omzichtigheid te werk te gaan gezien de delikaatheid van de betreffende materie (18).

e. Het is begrijpelijk dat het voor sommige mensen moeilijk is om vrijuit over hun problemen te komen praten; men bevindt zich immers in een afhankelijke positie en men weet nooit wat er zal gebeuren als men om hulp vraagt. Sommigen houden zich fier en weigeren verdere hulp wanneer het O.C.M.W. naar hun mening te indiskreet wordt; anderen verduisteren lichtjes hun toestand, met als gevolg dat de gegevens slechts beetje bij beetje zullen te voorschijn komen. Veel hangt ook af van de verwachtingen waarmee zij naar het O.C.M.W. gaan en in welke mate ze wensen mee te werken aan de dienstverlening (19).

— LI., 9 januari 1979:

Een invalide man, die volgens zijn eigen verklaringen aan een long- en hartziekte lijdt, woont in een vochtig huis dat dag en nacht verwarmd dient te worden. Daartoe ontving hij in het verleden regelmatig steun onder de vorm van steenkoolbedelingen.

«Dat het O.C.M.W. als reden van de afschaffing van de gelegenheidssteun aan verzoeker aanvoert dat hij niet eerlijk is in zijn beweringen t.o.v. O.C.M.W.; dat hij evenmin enig teken van medewerking laat blijken en dat wanneer geïnformeerd wordt naar bewijzen van schulden van 3 à 4000 BF., hij hiervoor geen bewijzen kan voorleggen.»

«Dat de heer B. ter zitting zijn eis nog enkel beperkt tot het bekomen van een meer aangepaste woning.»

De beroepskamer bevestigde de beslissing van het O.C.M.W., mits het aan verzoeker verdere begeleiding zal verschaffen in het zoeken naar een aangepaste woning.

— BN., 14 september 1979:

«... en betrokkenen er niet aan houden deze gegevens te verstrekken.»

(17) *Ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, V.B.S.G., 1978, 48, 76 en 79; Het beroepsgeheim, *Gem.*, 1980, 255; Beroepsgeheim in het O.C.M.W., *Welzijnswerk-kroniek*, 1980, nr. 46, 4.

(18) *Provinciale ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, V.B.S.G., 1978, p. 37, en 1979, 38 e.v. Zie ook art. 47, § 3 van de wet van 8 juli 1976.

(19) VLEUGELS, W., *Afgebroken contacten in de hulpverlening*, *Welzijnswerk-Kroniek*, 1980, nr. 43, 6 e.v.

— LD., 19 juni 1979:

«Bereits im März hat meine Frau Sozialhilfe beantragt; sie hat aber dabei verschwiegen, dass ich Studienbeihilfe beziehe, weil sie befürchtete, demnach keine Sozialhilfe empfangen zu können.»

Betrokkenen hadden ook nog verzwegen dat zij nog een woonplaats in Duitsland hadden. Hun verzoek wordt dan ook afgewezen door de beroepskamer.

— LF., 19 mei 1980:

«Attendu que la requérante dépose un document, — établi le jour même — portant relevé de ses revenus et charges mensuels; qu'elle fait part de son refus de voir dans le cadre d'une guidance sociale un travailleur social s'ingérer dans la gestion du budget familial.»

«Que dans telles conditions, il n'est pas possible de prévoir une guidance; qu'il ne peut non plus être question d'une aide du C.P.A.S.»

«Que la requérante peut toujours soit en cas de changement dans ses dispositions, soit dans sa situation, introduire une nouvelle demande d'aide auprès du C.P.A.S.»

Vragen aangaande het inkomen worden door velen onder ons met heel wat omzichtigheid behandeld. Het is dan ook niet verwonderlijk dat een gedeelte van de steunaanvragers terugdeinst bij het aanhoren van deze vraag, en zij nog liever dan de verwachte hulp te bekomen, hun verzoek wijzigen, beperken of intrekken. Nochtans is deze vraag van groot belang voor de goede werking van het O.C.M.W. (20). In heel wat gevallen zal men echter geen moeilijkheden hebben om het inkomen van de betrokkenen te kennen (21).

f. Het O.C.M.W. is zich wel degelijk bewust van zijn impact op het privé-leven van de betrokkenen en neemt hier soms een begrijpende houding tegenover aan door zich bijvoorbeeld te laten leiden door andere elementen in de beoordeling van een bepaald concreet geval, die er dan kunnen in bestaan dat het O.C.M.W. de verhouding gaat nagaan tussen de «vermoede» uitgaven en de «vermoede» inkomsten.

— LI., 17 april 1979:

Uit de gegevens van het arrest blijkt dat het betrokken O.C.M.W. meende uit de andere elementen te mogen opmaken dat de financiële toestand van de rechthebbende toeliet zelf de ten laste van de patiënt vallende kosten van de nierbehandeling te dragen, en dit ondanks het feit dat de betrokkene geen inlichtingen wenst te geven nopens zijn inkomsten.

Soms baseert men zich dus enkel op de tekens van uiterlijke welstand om de steun al dan niet toe te kennen. Deze werkwijze kan echter ook in het nadeel van de betrokkenen werken, zoals blijkt uit de volgende arresten.

— LI., 17 juli 1979:

Uit de andere elementen kon men opmaken dat verzoekster kennelijk ongekende inkomsten had.

— AN., 17 juli 1980:

Meerdere zaken schijnen erop te wijzen dat betrokkene een ongekend inkomen heeft.

Niettegenstaande deze andere elementen waarop het O.C.M.W. zich soms durft te baseren, aanvaardt de beroepskamer deze nooit als grond om de dienstverlening verder te zetten wanneer het O.C.M.W. beslist om

(20) Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening door de O.C.M.W.'s, V.B.S.G., 1978, 26: «Over budgetten moet er met de aanvragers gepraat worden.»

(21) Zie verder § 4.

van deze methode af te stappen en terug te keren tot de mededelingsplicht vanwege de betrokkenen.

g. Het spreekt vanzelf dat men aan het O.C.M.W. alleen juiste inlichtingen dient te verschaffen, en dit op een zodanige wijze dat het centrum een volledig overzicht krijgt van de feitelijke toestand van de aanvrager of de rechthebbende.

Wanneer er vrijwillig onvolledige of onjuiste verklaringen werden afgelegd, moet het O.C.M.W. de verleende steun terugvorderen omdat er een onverschuldigde betaling werd verricht (22).

— OV., 1 september 1980:

Betrokkene dwarsboomt het onderzoek; wanneer zij uitgenodigd werd om haar situatie toe te lichten verschijnt ze niet en de inlichtingen die zij verstrekte stroken niet met de waarheid. Verder schijnt haar scheiding slechts pro forma te zijn om zo een hogere financiële hulp te kunnen verkrijgen. De dienstverlening onder de vorm van terugvorderbare voorschotten wordt stopgezet.

— LI., 24 april 1979:

De verzoekster is een gescheiden vrouw die met een andere man samenleeft; zij ontvangt geen onderhouds- en kindergeld, noch werkloosheidsuitkeringen.

«Overwegende dat verzoekster tijdens het onderzoek door de sociale dienst van het O.C.M.W. verkeerdelijk inlichtingen heeft afgeleverd inzake verblijf, samenwonen en inkomsten.»

«Overwegende dat achteraf het feitelijk samenwonen toegegeven werd door haar raadsman in de neergelegde besluiten.»

«Overwegende dat de heer R. over een regelmatig inkomen beschikt weliswaar belast met vaste uitgaven en tevens steun ontvangt van zijn vader.»

«Overwegende dat door het niet naleven van de bepalingen van art. 60, § 1 lid 2, van de wet van 8 juli 1976 betreffende de O.C.M.W.'s, door de belanghebbende, het O.C.M.W. op ... geen gunstig gevolg kon worden voorbehouden aan het verzoek van de belanghebbende op basis van de juiste gegevens.»

De beroepskamer verklaart het beroep, t.a.v. de beslissing van het O.C.M.W., dat haar verzoek om hulp had afgewezen, ongegrond.

Merkwaardig is hierbij dat men ondanks het verstrekken van verkeerde inlichtingen nog tracht rekening te houden met de nadien ontdekte juiste gegevens (23). Een voorwaarde is dat de betrokkene dan wel bereid is om mee te werken en om bepaalde veranderingen in zijn leefwijze te accepteren (24). Dit lijkt mij een juiste en begrijpelijke houding omdat het wellicht meer voorkomt dat mensen hun situatie een beetje verkleuren ten einde met grotere zekerheid de hulp, die ze nodig hebben, af te wachten.

§ 4. Hoe moet men zijn verklaringen bewijzen?

a. In principe verwacht het O.C.M.W. nauwkeurig en oprecht op de hoogte te worden gebracht van alle bestanddelen van de toestand van de

(22) *Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening door de O.C.M.W.'s*, V.B.S.G., 1978, 69.

(23) Zie verder § 5, d. Zie ook art. 57 wet 8 juli 1976. Het O.C.M.W. dient niet alleen lenigende of curatieve steun doch ook preventieve hulp te verzekeren.

(24) *Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening door de O.C.M.W.'s*, V.B.S.G., 1978, 51.

aanvrager, zonder dat het deze zelf hoeft te onderzoeken. Er is immers een vermoeden ten voordele van het O.C.M.W. en de aanvrager (25) dat deze laatste alleen juiste en volledige informatie verstrekt.

Zodoende is het vooral in O.C.M.W.'s van kleinere gemeenten een gewoonte dat de belanghebbenden meteen in hun beweringen geloofd worden. De oorspronkelijke verklaringen ondergaan dan vervolgens de proef van de tijd (eventueel volgt er dan een sociaal onderzoek). Dit is mogelijk omdat zij beter op de hoogte zijn van de uiterlijke tekens van welstand van de inwoners van hun gemeenten.

Daar staat tegenover dat de meeste mensen in nood helemaal geen problemen hebben om hun schulden te bewijzen. Zij laten het dikwijls veel te lang aanslepen alvorens zij naar het O.C.M.W. komen om hulp te krijgen (26). Bovendien bezitten zij toch meestal bewijsstukken van hun schulden (rekeningen, facturen, wissels, deurwaardersexploten, enz.) en van hun inkomsten (loonbriefjes, kinderbijslagstrookjes, werkloosheidskaart, enz.). Daarom vragen de meeste O.C.M.W.'s en vooral deze van de steden en de grotere gemeenten onmiddellijk deze bewijzen. Men dient dus in de praktijk de echtheid en het bedrag van zijn uitgaven en inkomsten met bewijsstukken te verantwoorden (27), en indien dit onmogelijk is door alle andere bewijsmiddelen uit het gemeenrecht (28).

b. Indien het O.C.M.W. niet tevreden is met de aan hen verstrekte inlichtingen (er bestaan twijfels omtrent de juistheid ervan, de gegevens zijn niet duidelijk genoeg, er zijn tegenstrijdigheden aanwezig of er zijn onvoldoende gegevens voorhanden) of bij een herziening van de steunaanvraag, dan kan het O.C.M.W. een sociaal onderzoek (29) laten verrichten dat besluit met een nauwkeurige diagnose betreffende het bestaan en de omvang van de behoefte aan dienstverlening en de meest passende middelen voorstelt om daarin te voorzien (30). Uiteraard dient ook hier de

(25) Van het O.C.M.W. want hierdoor worden haar werkingskosten gedrukt en kan de dienstverlening sneller gebeuren. Van de aanvrager want hij dient niet onmiddellijk zijn beweringen met bewijsstukken te staven mede o.w.v. art. 98 § 1 lid 2 O.C.M.W.-wet.

(26) LI., 12 juni 1979: «Dat echter dient opgemerkt dat verzoeker zich slechts tot het O.C.M.W. gewend heeft toen zijn situatie bepaalde verhoudingen begon aan te nemen en er vanwege sommige schuldeisers gedreigd werd met inbeslagname van onroerende goederen.»

(27) Zie bv.: LI., 9 januari 1979, § 3e.

(28) Men kan ook gebruik maken van de bepalingen van art. 9 § 1 laatste lid K.B. 30 oktober 1974 door een dergelijke formule onderaan het aanvraagformulier te plaatsen en te laten ondertekenen. Zie ook art. 9 van K.B. 29 april 1969 (gewaarborgd inkomen voor bejaarden).

(29) Hetzelfde geldt in beperkte mate ook voor de beroepskamers: zie art. 72 lid 3 O.C.M.W.-wet en art. 13 K.B. 9 maart 1977.

(30) Een lid van de senaatskommissie had evenwel liever gezien dat een diagnose in ieder geval gesteld zou moeten worden, al was het maar om de betrokkene een kans te geven over de nodige elementen voor een eventueel beroep te beschikken (*Parl. Besch., Senaat, 1974-1975, nr. 581/2, verslag 101; SENAEVE, P., De bestrijding van de armoede in België, 1977, 428*).

betrokkene de nodige bereidheid tot medewerking te tonen (31).
Kontroles kunnen worden uitgevoerd bij mutualiteiten, banken, de werkgever, de belastingen (32), enz. Burenkontroles en het navraag doen bij politiediensten worden meestal vermeden. Het O.C.M.W. hoort immers haar taak te vervullen met eerbied voor de persoon van de betrokkene (33).

— LI., 13 mei 1980:

Het O.C.M.W. had in het verleden reeds hulp geboden, maar trok deze nu in omdat de politie van Genk het centrum ongevraagd in kennis had gesteld van het feit dat verzoekster in het zwart werkte bij een italiaanse werkgever en bovendien activiteiten zou hebben in de prostitutiewereld.

De beroepskamer eist dat deze beweringen gestaafd zouden worden met schriftelijke bewijsstukken of processen-verbaal, hetgeen niet mogelijk was in verband met de bewering van prostitutie.

Het komt er dus op aan dat elke willekeur in de dienstverlening wordt uitgesloten en dat men objectief en rechtvaardig de mensen helpt die het nodig hebben (34).

c. Zo is er momenteel een sterke tendens (35), die er de O.C.M.W.'s toe aanzet om aan beleidsvoorbereidend onderzoek te doen in verband met de te nemen initiatieven. Zo denkt men eraan om de werkelijke behoeften te registreren, dossiers aan te leggen en sociale kaarten op te maken, waarbij de maatschappelijk assistent optreedt als probleemdetecteur. Via het navorswerk ontdekt men diegenen die armoescheppende factoren cumuleren (slechte gezondheid, slechte beroepsopleiding, psychologische armoede, enz.) (36). Op die manier wil men een witboek opstellen van de sociale noden van de burgers (37). Doelstelling is zo de werking van het O.C.M.W. te optimaliseren via een juiste allocatie van de middelen,

(31) LX., 12 april 1978, geciteerd in Kroniek: Maatschappelijk Welzijn, *Gem.*, 1978, 349.

(32) Zie ook art. 9 van het K.B. van 30 okt. 1974 inzake bestaansminimum. Daarbij moet men wel voor ogen houden dat de belastingen over informatie beschikken die achterop is en dat het O.C.M.W. de huidige situatie moet beoordelen

(33) Un rapport de la police communale peut-il constituer une base d'examen social? Fait-il foi? : aldus BERGER, J.M., *Le défi des centres publics d'aide sociale*, 1978, 99; *Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening*, V.B.S.G., 1978, 32; *Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening*, *Gem.*, 1978, 191; *Parlementaire vraag omtrent de samenwerking tussen de gemeentelijke politie en het O.C.M.W.*, *Gem.*, 1979, 252 en *Gem.*, 1980, 263.

(34) O.C.M.W.'s, Zele, D.A.P., Reynaert, 1977, 53; *Provinciale Ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, 1978, 44.

(35) *Ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, V.B.S.G., 1978, 15, 34 en 50; *Registratie, middel tot kwalitatieve hulpverlening en tot beleidsmatige aanpak*, *Gem.*, 1978, 39; *De O.C.M.W.'s, een groepsfoto*, V.B.S.G., 1979, 51; HENRION, actieprogramma 1980, *Gem.*, 1980, 41, LAMBRECHT, A.M., *Het O.C.M.W. als instelling die ruime kansen biedt voor het voeren van een progressief sociaal beleid*, *Gem.*, 1980, 36.

(36) DELPEREE, A., *Is de economische crisis er om de uitgaven van de maatschappelijke dienstverlening te beperken of uit te breiden?* *Gem.*, 1980, 31 en 36.

(37) BERGER, J.M., *De nieuwe maatschappijvisie voor de O.C.M.W.'s*, *De Gem.*, 1980, 39.

gebruikmakend van nieuwe werkinstrumenten zoals de computer en een dossier «maatschappelijk onderzoek», met een zelfde schema voor alle O.C.M.W.'s (38).

d. Het O.C.M.W. oordeelt eigenmachtig over de behoefte en over de toe te kennen hulp. Toch hoort men soms de opmerking dat het O.C.M.W. zich de weelde niet kan veroorloven deze beslissing te nemen zonder voorafgaand onderzoek (39). Deze beperking van het appreciatierecht van het O.C.M.W. lijkt dan noodzakelijk om misbruiken te voorkomen en het administratief toezicht mogelijk te maken (40). Men zou kunnen stellen dat het O.C.M.W. de plicht heeft zich te vergewissen of de inlichtingen, die het bekomen heeft van de betrokkene, met de werkelijkheid overeenkomsten (41). Maar dit zou een al te strakke vereiste betekenen om een soepele werking van het centrum te verzekeren (42). Tevens kan men zeggen dat het O.C.M.W. alle nuttige inlichtingen moet eisen, deze aan de werkelijkheid toetsen, om dusdanig te kunnen komen tot een beslissing die door haar motieven gedragen wordt (43).

«Seul l'examen approfondi de la situation concrète de chaque demandeur permet de déterminer l'aide sociale qui doit permettre de faire face aux besoins (44).»

Maar de wet laat toe dat het O.C.M.W. kan vertrouwen op de aan haar voorgelegde documenten en verstrekte gegevens om haar beslissing te staven, daar herzien en terugvorderen mogelijk is; hetgeen de soepelheid en de snelheid van de hulpverlening zeker ten goede komt (45).

§ 5. De sanktionering van de inbreuken op de mededelingsplicht

a. Wanneer de betrokkene bepaalde inlichtingen bij de aanvraag niet gegeven heeft, kan het O.C.M.W. de steunaanvraag afwijzen of een be-

(38) BERGER, J.M., 150 beslissingen van de beroepskamer van Luik, *De Gem.*, 1980, 126.

(39) *Parl. Besch., Senaat*, 8 april 1975, 581, nr. 1, 174.

(40) Zie voetnoot 53.

(41) Het O.C.M.W. bezit een zekere opzoekingsplicht omdat het de maatschappelijke plicht heeft omzichtig met gelden van de gemeenschap om te springen. Hierdoor bestaat het gevaar dat het vermoeden ten voordele van de betrokkene, en de betekenis van art.98 lid 2 O.C.M.W.-wet in de praktijk zouden uitgehold worden.

(42) QUISTHOUDT, C., Wettelijke opdrachten van het O.C.M.W., een gewaarborgd recht op de maatschappelijke dienstverlening, *De Gids op maatschappelijk gebied*, nr. 6/7, 1977, 537.

(43) *R.v.St.*, 29 september 1954, arr. nr. 3 694.

(44) BERGER, J.M., *De défi des C.P.A.S.*, 1978, 97.

(45) *Par. Besch., Senaat*, 8 april 1975, 581, nr. 1, p. 19 en 55. *Parl. Besch., Senaat*, 3 juni 1976, 581, nr. 2, p. 101; SENAEVE P., de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de O.C.M.W.'s, *R.W.*, 1976-1977, 1202. Zoals inzake het bestaansminimum (art. 5 Bestaansminimumwet en art.9 §2 K.B. 30 oktober 1974) werd dit sociaal onderzoek niet absoluut verplicht gesteld omdat in een aantal individuele gevallen het bestaan van een bepaalde behoefte zo evident kan zijn dat een nauwkeurige diagnose van de toestand volstrekt overbodig wordt.

roep doen op de zogenoemde andere «elementen» (bv. eigen dokumentatie : de betrokkene had vroeger al een steun gekregen). De beroepskamer zal echter het beroep dat gekenmerkt wordt door een informatietekort steeds als ongegrond afwijzen.

Wanneer de rechthebbende tijdens de steunverlening bepaalde inlichtingen achterhoudt, dan wordt ofwel iedere verdere steunaanvraag geweigerd, ofwel gaat men de verleende steun aanpassen aan de werkelijke situatie van de betrokkene, ofwel gaat men de verleende steun terugvorderen krachtens art. 98 § 1 lid 2 van de wet van 8 juli 1976, ofwel maakt men een combinatie van de voorgaande mogelijkheden (46) (47).

b. In geval van onvolledige of onjuiste aangifte vanwege de begunstigde en indien dit vrijwillig is gebeurd, moet het O.C.M.W. de kosten van de maatschappelijke dienstverlening terugvorderen ongeacht de financiële toestand van de betrokkene. Het Centrum heeft terzake geen enkele appreciatie bevoegdheid (48) vermits er een onverschuldigde betaling geweest is (49).

1. Maar het O.C.M.W. dient een steekhoudend bewijs voor te leggen dat er bepaalde gegevens achtergehouden werden, welke noodzakelijk zijn voor de behandeling van het geval, indien het de reeds uitgekeerde bedragen wenst terug te vorderen (50).

— LI., 13 mei 1980:

Het O.C.M.W. wenste de financiële hulp stop te zetten, alsmede de reeds genoten steun terug te vorderen omdat de verzoekster inlichtingen achterhield in verband met haar financiële toestand (zwart werk in een restaurant, prostitutie). Nochtans hervormt de beroepskamer de beslissing van het O.C.M.W. voor wat betreft de terugvorderbaarheid van de voordien verleende steun, omdat er geen elementen werden bijgebracht waaruit deze terugvorderbaarheid zou moeten blijken.

Aanvankelijk werd de behandeling van de zaak uitgesteld om het O.C.M.W. in staat te stellen de nodige schriftelijke bewijsstukken te verzamelen aangaande de bewering dat de verzoekster in 't zwart werk verricht. Twijfel speelde in het voordeel van verzoekster.

(46) Er is ons geen enkel arrest bekend waarbij de steunverlening tijdelijk geschorst werd op basis van art. 60 § 1 lid 2, alhoewel dit ook tot de mogelijkheden behoort. Zie ook art. 16 § 1 bestaansminimumwet en art. 13 van de wet van 1 april 1969 betreffende het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

(47) In bepaalde gevallen (voorschotten, leningen) kan er een kontrakt ontstaan tussen het O.C.M.W. en de betrokkene zodanig dat er nu bovendien nog de gewone burgerrechtelijke sancties bij kunnen komen, zoals bv. de nietigheidssanctie. Zie hiervoor bv. art. 9 van de wet van 11 jul 1874 betreffende de verzekeringen (Boek I, titel X, Wb. v. Kh.).

(48) SENAEVE, P., De organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, *R.W.*, 1976-1977, 1212; *De bestrijding van de armoede in België*, 1977, 428.

Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening door de O.C.M.W.'s, V.B.S.G., 1978, 69.

(49) Art. 13 van de wet van 7 augustus 1974 inzake bestaansminimum is minder streng: het bestaansminimum kan worden verheeld in geval van verzuim zoals bedoeld in art. 16 van dezelfde wet.

(50) Zelfs indien het O.C.M.W. slechts de steunverlening wenst stop te zetten moet het bewijzen dat de aanvrager gegevens achtergehouden heeft (bv. dat hij verborgen inkomsten heeft). Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening, *Gem.*, 1978, 191.

2. Bovendien dient het O.C.M.W. te bewijzen dat er «opzettelijk» onvolledige of onjuiste verklaringen werden afgelegd.

— LI., 27 september 1977 (51):

«Overwegende dat het niet voldoende bewezen is dat de verzoeker vrijwillig inkomsten aan de voorzitter van het O.C.M.W. zou hebben verzwezen; dat deze twijfel in het voordeel moet spelen van verzoeker.»

De beroepskamer bevestigde de beslissing van het O.C.M.W. voor wat betreft de weigering nog verdere steun te verlenen, maar hervormde de beslissing wat betreft de terugvordering.

3. Daarenboven is het duidelijk dat er een verband moet zijn tussen de valse of onjuiste verklaringen en de appreciatie van het geval door het O.C.M.W. of de beroepskamer. Wanneer de onnauwkeurigheden in de mededelingsplicht de beoordeling niet beïnvloeden, is er geen enkele reden om deze sanktie toe te passen.

4. Zodoende lijkt het ons dat de beroepskamer gevoelig is voor de drastische gevolgen van een terugvordering, welke er wellicht kunnen toe leiden dat de betrokkene zich terug tot het O.C.M.W. zal moeten wenden (52). De betrokkene kan ook altijd opnieuw een aanvraag indienen op basis van de juiste gegevens om aldus de terugbetaling geheel of gedeeltelijk te kunnen ontwijken (53).

Als antwoord op de kritiek die op een dergelijke imperatieve tekst geleverd werd stelde de Minister van Volksgezondheid dat de O.C.M.W.'s op de door hen aan de betrokkene voorgelegde formulieren deze bepaling maar duidelijk moeten vermelden zodat deze tekst een preventief karakter bekomt (54). Maar wordt de betrokkene in de praktijk wel op deze tekst gewezen als hij zijn verklaring bevestigt?

In heel wat wetten betreffende de sociale zekerheid zijn er bepalingen die terugvorderingen mogelijk maken, wanneer de betrokkene er in geslaagd was om uitkeringen te bekomen op grond van onvolledige of onjuiste gegevens (55). Soms komen zelfs strafrechtelijke bepalingen voor (56).

(51) Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening, *Gem.*, 1978, 191.

(52) Zie § 3g. en § 5d.

(53) Of de betrokkene zich kan beroepen op zijn recht op maatschappelijke dienstverlening om niet te moeten ingaan op de terugbetaling waartoe het O.C.M.W. besloot, en zich hiervoor ook kan richten tot de beroepskamer, wordt soms nog in twijfel getrokken. Er is geen eenheid in de rechtspraak van de beroepskamers op dit punt: onontvankelijk: OV., 26 maart 1979; ontvankelijk: AN, 1 maart 1978. Betwistingen omtrent terugvorderingen behoren normaal tot de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbanken (QUISTHOUDT C., Enige rechtsspraak inzake bestaansminimum en sociale dienstverlening, *Kontacten*, 1978, nr. 4, 32; BERGER, J.M., 150 beslissingen van de beroepskamer van Luik, *Gem.*, 1980, 125; BERGER, J.M., Toepassing van het recht op maatschappelijke dienstverlening, *Gem.*, 1978, 37). Maar een voorstel tot wetswijziging van art. 71 kan duidelijkheid brengen. Het zegt dat in geval van terugvordering van de kosten van de maatschappelijke dienstverlening, de beroepskamer toch bevoegd zou worden. Deze oplossing is te kiezen daar de beroepskamer het meest vertrouwd is met de materie.

(54) *Parl. Hand.*, Kamer, 6 juli 1976, 4966.

(55) Art. 44 van het K.B. van 3 juni 1970 betreffende de beroepsziekte; art. 210 van het K.B. van 20 december 1964 betreffende de arbeidsvoorziening en de werkloosheid; art. 27 van de

c. Volgens art. 102 van de O.C.M.W.-wet verjaart de vordering van het O.C.M.W. krachtens art. 98, § 1 lid 2 door verloop van 5 jaar (57), te rekenen vanaf de datum van de toekenning van de ten onrechte verleende steun (58) of sedert de dag waarop het verzuim werd begaan. Dit betekent dat er in de wet zelf reeds een mildering ten aanzien van art. 98, § 1 lid 2 is ingeschreven, daar de vordering verjaart ondanks deze ontstaat door het opzettelijk verstrekken van valse of onvolledige gegevens (59). Deze verjaring moet door de belanghebbende worden ingeroepen; de rechter past ze niet ambtshalve toe (60).

d. Men dient ook nog even de aandacht te vestigen op het feit dat zelfs wanneer er verkeerde of onvolledige informatie werd verstrekt, er wel degelijk een nood aan hulp aanwezig kan zijn, waar steun van het centrum welgekomen is. Dit houdt dan vooral in dat het O.C.M.W. nu zelf het initiatief kan nemen daar meestal de toestand gekend is (61). Dit kan dan gebeuren in het kader van art. 60, § 1 lid 1 en § 4 van de O.C.M.W.-wet (62). Wanneer er vrijwillig valse of onvolledige inlichtingen werden verstrekt leidt de rechtspraak van de beroepskamers er toe dat in bepaalde concrete gevallen waar een terugvordering ongepast is, deze vermeden wordt, aangezien men erin slaagt strikt toe te kijken op de elementaire bestanddelen van de overtreding, zoals bepaald in art. 98, § 1 lid 2 van de O.C.M.W.-wet (63). Terugvorderen kan immers betekenen dat men weldra terug bij het O.C.M.W. terecht moet (64). Daarom mag het O.C.M.W. geen blinde normen toepassen om de kosten van de dienstverlening terug te vorderen: hier is telkens een grondig onderzoek vereist (65).

wet van 27 juni 1969 betreffende de mindervaliden; art. 97 van de wet van 9 augustus 1963 betreffende de ziekte en invaliditeit; art. 13, bestaansminimumwet.

(56) Art. 17 bestaansminimumwet.

(57) BERGER, J.M., *Le défi des C.P.A.S.*, 1978, 95.

(58) Naar analogie met art. 3 lid 4 van het K.B. van 30 oktober 1974 inzake bestaansminimum, kan het O.C.M.W. de aanvrager een ontvangstbewijs van zijn aanvraag uitreiken. Dit kan dan dienen als bewijs van de ingangsdatum van het recht op maatschappelijke dienstverlening.

(59) In art. 120 bis lid 3 van het K.B. van 19 december 1939 betreffende de kinderbijslag der weddetrekkenden, is verjaring in dit geval zelfs uitdrukkelijk uitgesloten; echter ook hier dient men het opzettelijk karakter van de inbreuk op voldoende wijze te bewijzen. Zie Cass., 17 september 1979, *R.W.*, 1979-1980, 2192.

(60) Zie art. 2223 B.W.

(61) Zie O.V., 23 april 1979. (§ 2 b.2)

(62) Via begeleiding tracht men dan te komen tot een betere naleving van de mededelingsplicht door de betrokkene, welke aangevuld wordt door een zorgvuldig uitgevoerd sociaal onderzoek.

(63) Zie § 5 b.

(64) Zie voetnoot 28.

(65) BERGER, J.M., *Le défi des C.P.A.S.*, 1978, 92.

§ 6. Besluit

Ondanks de harde mededelingsverplichting die op de betrokkene rust, kunnen we toch stellen dat in eerste instantie het O.C.M.W. zelf de taak heeft om op een oordeelkundige wijze en met respect voor de persoon van de rechthebbende de nodige gegevens te verzamelen (66). De mededelingsplicht van de rechthebbende moeten we eerder beschouwen als een aspect van de algemene verplichting tot medewerking aan de steunverlening. Met als gevolg dat de mededelingsplicht geen voorafgaande voorwaarde voor het recht op maatschappelijke dienstverlening is, maar eerder een elementaire basis voor een doelgerichte samenwerking tussen steunverlener en -verkrijger.

Zodoende is het ook belangrijk dat het centrum bij het begin van de hulpverlening de betrokkene voldoende informeert betreffende hun rechten en plichten en hun een degelijk onthaal met de nodige discretie verzekert (67) zodat er een gezonde vertrouwensrelatie kan ontstaan, welke in staat is om de kern van het sociaal probleem aan te pakken.

(66) Zie § 4 C.

(67) *Ontmoetingsdagen van de O.C.M.W.'s*, V.B.S.G., 1978, 13; BERGER, J.M., *De nieuwe maatschappij-visie van de O.C.M.W.'s*, Gem., 1980, 40.